

Sygn. akt I KK 360/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Weronika Woźniak

przy udziale prokuratora del. do Departamentu do Spraw Wojskowych Prokuratury
Krajowej Ingi Jasińskiej

w sprawie **A. A.**

oskarżonego z art. 350 § 1 k.k. w zw. z art. 353 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 lutego 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Zastępcę Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych
od wyroku Wojskowego Sądu Garnizonowego w Warszawie

z dnia 13 września 2021 r., sygn. akt Sg 52/20,

**I. uchyla wyrok Sądu I instancji w zaskarżonej części, tj. pkt 1
(łącznie z podpunktami 1.1 -1 .3) oraz pkt 3 (z podpunktami 3.1 i
3.2) i sprawę w tym zakresie przekazuje Wojskowemu Sądowi
Garnizonowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania;**

**II. kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Prokurator Działu do spraw Wojskowych Prokuratury Rejonowej Warszawa – Ursynów w Warszawie oskarżył ppor. rez. A. A. o popełnienie następujących czynów:

1. przestępstwa z art. 350 § 1 k.k. w zw. z art. 351 k.k. w zw. z art. 353 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. polegającego na tym, że w dniu 28 maja 2020 r. na terenie poligonu wojskowego w W. naruszył nietykalność cielesną żołnierza młodszego stopniem, szer. C. N. w ten sposób, że uderzył go otwartą dłonią oraz chwycił za prawe ramię, jednocześnie znieważył słowami powszechnie uznanymi za wulgarne i obelżywe;

2. przestępstwa z art. 350 § 1 k.k. w zw. z art. 353 k.k. polegającego na tym, że w dniu 27 maja 2020 r. na terenie poligonu wojskowego w W. znieważył żołnierza młodszego stopniem, szer. M. K., słowami powszechnie uznanymi za wulgarne i obelżywe;

3. przestępstwa z art. 350 § 1 k.k. w zw. z art. 353 k.k. polegającego na tym, że w dniu 5 czerwca 2021 r. na terenie Jednostki Wojskowej w S. znieważył żołnierza młodszego stopniem, szer. W. O., słowami powszechnie uznanymi za wulgarne i obelżywe.

Wyrokiem z dnia 13 września 2021 r., w sprawie Sg 52/20, Wojskowy Sąd Garnizonowy w Warszawie orzekł w tym przedmiocie następująco:

1. na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne wobec ppor. rez. A. A. o zarzucony mu czyn zabroniony z art. 350 § 1 k.k. w zw. z art. 351 k.k. w zw. z art. 353 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony na szkodę szer. C. N. - na okres próby wynoszący 2 lata;

1.1 na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 39 pkt 7 k.k. w zw. z art. 43a § 1 k.k., za czyn z pkt 1 wyroku orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w wysokości 1.200 zł na rzecz Funduszu [...];

1.2 na podstawie art. 43b k.k. za czyn z pkt 1 wyroku orzekł względem oskarżonego środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości, poprzez ogłoszenie jego treści na apelu żołnierzy [...] Brygady Pancernej w W.;

1.3 na podstawie art. 46 § 1 k.k. za czyn z pkt 1 wyroku orzekł względem oskarżonego środek kompensacyjny w postaci obowiązku zadośćuczynienia

pokrzywdzonemu szer. C. N. za doznaną krzywdę, poprzez zapłatę na jego rzecz kwoty 500 zł;

2. na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. - umorzył postępowanie wobec ppor. rez. A. A. o zarzucony mu czyn zabroniony z art. 350 § 1 k.k. w zw. z art. 353 k.k. popełniony na szkodę szer. M. K., z uwagi na jego znikomą społeczną szkodliwość;

3. na podstawie art. 66 § 1 k.k. oraz art. 67 § 1 k.k., warunkowo umorzył postępowanie karne wobec ppor. rez. A. A. o zarzucony mu czyn zabroniony z art. 350 § 1 k.k. w zw. z art. 353 k.k. popełniony na szkodę szer. W. O. - na okres próby wynoszący 2 lata;

3.1 na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 39 pkt 7 k.k. w zw. z art. 43a § 1 k.k., za czyn z pkt 3 wyroku orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w wysokości 1200 zł na rzecz Funduszu [...];

3.2 na podstawie art. 43b k.k. za czyn z pkt 3 wyroku orzekł względem oskarżonego środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości, poprzez ogłoszenie jego treści na apelu żołnierzy [...] Brygady Pancerniej w W..

Ponieważ żadna ze stron postępowania nie zaskarżyła tego wyroku, orzeczenie stało się prawomocne z dniem 27 października 2021 r.

Kasację od wyroku Wojskowego Sądu Garnizonowego w Warszawie wniósł Zastępca Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych, który na podstawie art. 521 k.p.k. w zw. z art. 657 § 1 k.p.k. oraz art. 425 § 2 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. zaskarżył orzeczenie w części dotyczącej warunkowego umorzenia postępowania.

Na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k., art. 438 pkt 1a k.p.k., art. 523 § 1 i 4 pkt. 2 k.p.k. w zw. z art. 526 § 1 k.p.k. autor kasacji zarzucił:

1/ rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 66 § 1 k.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k., wobec warunkowego umorzenia postępowania odrębnie w zakresie dwóch czynów, podczas gdy warunkowe umorzenie postępowania powinno obejmować całe postępowanie karne;

2/ rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, a to art. 67 § 3 k.k. polegające na nie orzeczeniu nawiązki

na rzecz pokrzywdzonej szer. W. O. w sytuacji, gdy orzeczenie tego środka przy warunkowym umorzeniu postępowania jest obligatoryjne.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej warunkowego umorzenia postępowania i przekazanie w tym zakresie sprawy Wojskowemu Sądowi Garnizonowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja jest trafna, zaś oba jej zarzuty są zasadne, gdyż Wojskowy Sąd Garnizonowy w Warszawie dopuścił się rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego wskazanych w skardze, a naruszenie to miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że zgodnie z art. 66 § 1 k.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k., instytucję warunkowego umorzenia postępowania można zastosować do postępowania karnego jako całości, nie zaś do poszczególnych czynów objętych aktem oskarżenia, stąd też niedopuszczalna jest postać rozstrzygnięcia o warunkowym umorzeniu postępowania co do poszczególnych czynów i odrębne określenie okresu próby oraz odnoszenie nakładanych na sprawcę obowiązków do faktu warunkowego umorzenia postępowania karnego o konkretny czyn. Gdyby jednak sąd doszedł do przekonania, że zachodzą przesłanki do warunkowego umorzenia postępowania wyłącznie w odniesieniu do wybranego czynu, powinien był wcześniej wyłączyć postępowanie o ten czyn do osobnego rozpoznania i wydać postanowienie stosownej treści na posiedzeniu w trybie art. 341 k.p.k. (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 kwietnia 2022 r., I KK 87/22, LEX 3392032; z dnia 9 kwietnia 2022 r., WA 8/02, LEX nr 563176*).

Również drugi zarzut kasacji okazał się być zasadny. Zgodnie z art. 67 § 3 k.k., umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd nakłada na sprawcę obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części, a w miarę możliwości również obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, albo zamiast tych obowiązków orzeka nawiązkę; sąd może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1-3, 5-6b, 7a lub 7b k.k., a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. lub zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3 k.k., do lat 2. Przepisy art. 72 § 1a i 1b k.k. stosuje się odpowiednio.

Należy więc stwierdzić, że stanowcze brzmienie art. 67 § 3 k.k. nie pozostawia wątpliwości, iż Sąd nakłada obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części zawsze, ilekroć stosuje do sprawcy warunkowe umorzenie postępowania, jeżeli sprawca wyrządził przypisanym mu przestępstwem szkodę i szkoda ta w chwili wyrokowania nadal istnieje. Innymi słowy, orzeczenie jednego z obowiązków wskazanych w art. 67 § 3 k.k., tj. naprawienia szkody, zadośćuczynienia za krzywdę albo nawiązki, jest obligatoryjne w sytuacji, gdy Sąd umarza warunkowo postępowanie karne w każdym przypadku, w którym doszło do wyrządzenia pokrzywdzonemu krzywdy lub szkody. Naprawienie szkody, czy też zasądzenie zadośćuczynienia następuje – co oczywiste – na rzecz pokrzywdzonego. Ewentualne zasądzenie nawiązki ma zgodnie z treścią art. 67 § 3 k.k. zastąpić obowiązek naprawienia szkody. Problem jednak w tym, że nawiązkę należy orzec na rzecz pokrzywdzonego, a nie na jakikolwiek inny cel, jak to uczynił w niniejszej sprawie Sąd Garnizonowy w Warszawie. Skoro więc orzeczenie nawiązki ma zastępować naprawienie szkody lub zadośćuczynienie, to należy przyjąć, że nawiązka może być orzekana tylko na rzecz pokrzywdzonego i ma stanowić alternatywne zaspokojenie jego roszczeń (*por. A. Zoll [w:] Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz, pod red. W. Wróbla, Kraków 2015, 3. 433 - 434*). Obowiązku takiego nie stosuje się, gdy przestępstwem nie wyrządzono szkody (np. w wypadku przygotowania lub usiłowania, bądź tzw. przestępstw bez ofiar) albo gdy szkoda wyrządzona przestępstwem została już naprawiona (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 maja 2022 r., V KK 77/22, LEX nr 3409740; z dnia 27 kwietnia 2021 r., IV KK 106/21, LEX nr 3252561; z dnia 4 lutego 2020 r., IV KK 327/19, LEX nr 3221286; z dnia 17 czerwca 2020 r., III KK 81/20, LEX nr 3276299; z dnia 30 września 2020 r., I KK 104/20, LEX nr 3125933*).

Tymczasem w niniejszej sprawie Wojskowy Sąd Garnizonowy w Warszawie, chociaż w stosunku do innego pokrzywdzonego (szer. C. N.), umarzając warunkowo postępowanie (pkt 1.3. wyroku) orzekł względem oskarżonego środek kompensacyjny w postaci obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę poprzez zapłatę na jego rzecz kwoty 500 zł, to jednak w przypadku drugiego pokrzywdzonego – szer. W. O. – mimo warunkowego umorzenia postępowania (pkt 3 wyroku), zaniechał zasądzenia zadośćuczynienia na jej rzecz. Natomiast w

miejsce tego obowiązku, na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 39 pkt 7 k.k. w zw. z art. 43a § 1 k.k., orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w wysokości 1.200 zł na rzecz Funduszu [...] (pkt 3.1.). Jakkolwiek orzeczenie świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu [...] może co do zasady stanowić swoistą alternatywę obowiązku naprawienia szkody, to w niniejszym przypadku nie jest to słuszne. Posłużenie się przez ustawodawcę sformułowaniem „a ponadto”, użytym w zdaniu pierwszym art. 67 § 3 k.k. wskazuje na pierwszeństwo orzekania w przedmiocie roszczeń pokrzywdzonego. Instytucja warunkowego umorzenia postępowania i wyznaczony przez sąd okres próby ma na celu wychowawcze oddziaływanie na sprawcę, jednakże nie można przy tym pomijać słusznych roszczeń pokrzywdzonego. Urzeczywistnienie kompensacyjnej funkcji prawa karnego nastąpi, kiedy uszczerbek psychiczny, jaki poniosły osoby pokrzywdzone, zostanie im zrekompensowany w sposób nakazany dyspozycją art. 67 § 3 *in principio* k.k. Nierozważenie wszystkich tych okoliczności w sposób należyty i pogłębiony potwierdza zasadność zarzutów podniesionych w kasacji i świadczy o rażącym naruszeniu przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w Warszawie wskazanych w kasacji przepisów prawa. Uchybienie to miało również oczywisty, istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Dlatego wyrok w zaskarżonej części (pkt 1 – podpunkty 1.1 - 1.3 oraz pkt 3 – podpunkty 3.1 – 3.2) nie mógł się ostać i podlegał uchyleniu. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd właściwie zastosuje przepisy art. 66 § 1 k.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k., poprawnie zinterpretuje dyspozycję art. 67 § 3 k.k. i dokonana trafnej oceny wysokości należnych pokrzywdzonym roszczeń o charakterze kompensacyjnym.

Na zakończenie należy zwrócić uwagę, iż Wojskowy Sąd Garnizonowy w pkt 1.3 wyroku błędnie przyjął za podstawę zasądzenia zadośćuczynienia przepis art. 46 § 1 k.k., zamiast art. 67 § 3 k.k., bowiem pierwszy z tych przepisów ma zastosowanie w razie skazania osoby oskarżonej.

Na podstawie art. 638 k.p.k. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążono Skarb Państwa.

